

כגפן פוריה

עלון להפצת תורה ויהדות

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה

פְּרִשֶׁת בֹּא

ו' שבט תש"פ

הפטרה: הדבר אשר דבר

יציאת השבת ר"ת 18:16

במוצאי שבת ברכת לבנה

תעניות שובבי"ם ב, ה, ב

גיליון 564

יציאת השבת:

17:52

ירושלים: 17:51

כניסת השבת:

16:40

ירושלים: 16:36

העוצמה שבעקשנות

הרב עמוס שושן - רב ישובי רכס פוריה

בדרך כלל הביטוי 'עם קשה עורף', הוא ביטוי בעל קונוטציה שלילית. עם עקשן, שאינו מוכן לקבל את המורות שכופים עליו. ואולם יש בתכונה זו גם צד חיובי, שהרי לאחר שאדם כה עקשן סבר וקיבל בדעתו איזה עניין, הרי שלא בנקל הוא יוותר עליו. כך גם בני ישראל היוצאים ממצרים, המה ראו מעשי ה' הכבירים ועם כל זה נהגו בחשדנות, שאלו וחקרו. ואולם לאחר שהבינו כי אכן מדובר בנסים ולא באחיות עיניים כמו מעשה חרטומי מצרים, הרי שקבלתם היתה שלימה.

איך הועברו הדברים לדור הבא, דור שגם לו תכונה של קשה עורף? הרי שעם הציזיו 'והגדת לבנך' בודאי ספרו ההורים לילדיהם שנולדו לאחר יציאת מצרים על השעבוד ועל הגאולה. ואולם הדור הצעיר לא האמין מיד למשמע אוזניו: האם אתם הייתם עבדים לפרעה במצרים? איך זה יתכן? והרי אנו מונהגים באופן נסי במדבר? ואז מראה האב לבנו את גבו החבול ממכות נוגשי מצרים, סימנים כאלה יש גם לסבא! או אז מאמין הילד העקשן שרואה בעיניו את ההוכחות הברורות לשעבוד ולגאולה.

לאחר שהוכח לילד הזה מעבר לכל ספק כי הוריו, כמו סבו וסבתו, אכן היו משועבדים במצרים והקדוש ברוך הוא ברוב רחמיו הוציא אותם ביד חזקה ובזרוע נטויה, הוכשר גם הוא להיות חוליה חשובה וחזקה בהעברת המידע הזה לדורות הבאים. יציאת מצרים והמופתים שהיו בה לעין כל, הפכו לאבן יסוד באמונת עם ישראל בהשגחת ה' בעולם ובהנהגתו. אז מי אמר שעם קשה עורף הוא רק חסרונ?

בהוצאת מכון "שערי תורה": פוריה-נוה עובד ד.ג. גליל תחתון 15210

שערי תורה וחסד ע"ר * כולל אברכים * שיעורי תורה * פרסומים תורניים * גמ"ח עזרה לנוקמים *
הדפסה: דפוס כנרת. עריכה: צ. שוריק. היה שותף. להעברת תרומות: בנק המזרחי סניף טבריה מספר חשבון: 123459

הכרת הטוב

הפרשיות שלפנינו מלמדות אותנו עד כמה אדם צריך להכיר טובה לה', לחברו ואפילו לבעל חי או לדומם, על טובה כלשהי שנעשתה לו. הכופר בטובת חברו – סופו שיכפור בטובתו של ה', והמכיר בטובת חברו סופו שיכיר בטובת ה'.

"ואנשי קדש תהיו לי ובשר בשדה טרפה לא תאכלו - לכלב תשליכון אותו".

שמות פרק כב, ל.

דעת זקנים מבעלי התוספות: "מאחר שהכלב מסר נפשו על הטרפה כשבא הזאב למורפה לא תהיה כפוי טובה כנגדו שכשיהיה לך טרפה שתשליכהו אליו בשכר ששמרה עד עתה שלא נטרפה וגם שומר עוד האחרות כי כן דרך העולם להעמיד כלבים לשמור הצאן מן הזאבים":

ובמדרש: "ובשר בשדה טרפה, אמר הקדוש ברוך הוא חייבים אתם לכלבים, בשעה שהרגתי בכורי מצרים והיו המצריים קוברים מתיהם בלילה ולהם הכלבים נובחים ולישראל לא היו אומרים כלום שנאמר (שמות יא) ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו לפיכך לכלב תשליכון אותו".

לאה מודה לה'

ואמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי מיום שברא הקדוש ברוך הוא את עולמו לא היה אדם שהודה להקדוש ברוך הוא עד שבאתה לאה והודתו שנאמר הפעם אודה את ה'.

לאה בלידת בנה הרביעי – יהודה, מודה שקיבלה יותר מחלקה, (שנים עשר לחלק לארבע נשים = שלושה ילדים לכל אחת). ולכן קראה שמו יהודה!

ברכות דף ז/ב

ותבאנה אל רעואל אביהן ותאמרנה איש מצרי הצילנו. וכי בדמות איש מצרי היה משה? אלא אלולי איש מצרי שהרג משה לא היה נכנס למדין. משל לאחד שנשכו ערוד והיה רץ לתת רגליו לתוך המים ונכנס בנהר וראה תינוק אחד שהיה שוקע במים ושלח ידו והעלה אותו א"ל התינוק לולי את הייתי מת. אמר לו: לא אני הצלתיך אלא אותו הערוד שנשכני וברחתי ממנו הוא הצילך, כך אמרו בנות יתרו למשה יישר כחך שהצלחנו מיד הרועים. אמר להן משה אותו המצרי שהרגתי הוא הציל אתכם ולכך אמרו לאביהן 'איש מצרי', כלומר, מי גרם לזה שבא אצלנו? איש מצרי שהרג.

מדרש תנחומא שמות פרק יא

ובשעה שא"ל הקב"ה למשה ועתה לכה ואשלחך אל פרעה אמר ליה משה רבון העולם איני יכול מפני שקבלני יתרו ופתח לי את פתח ביתו ואני עמו כבן ומי שהוא פותח פתחו לחבירו נפשו הוא חייב לו.

מדרש תנחומא שמות פרק טז

"וילך משה לא היה צריך לומר אלא וישב משה, אלא אמרו רבותינו בתחלה הלך אצל פרעה בשליחותו של הקב"ה ואחר כך וישב אל יתר חותנו, שכך א"ל הקב"ה אם יאמר לך יתרו כלום מן השבועה אמור לו בעל השבועה התיר אותי מן נדרי לך וילך משה ואח"כ וישב אל יתר חותנו, בנו של רבי חייא הגדול אמר לא הלך אצל פרעה עד שהתיר לו יתרו את נדרו, ואם תאמר למה נאמר וילך משה להיכן הלך שהלך ליטול אשתו ובניו, אמר לו יתרו להיכן אתה מוליכן אמר לו למצרים, אמר לו אותם שהם במצרים מבקשין לצאת ואת מוליכן אמר לו למחר הן עתידין לצאת ולעמוד על הר סיני לשמוע מפי הקב"ה אנכי ה' אלהיך ובני לא ישמעו כמו הם, מיד ויאמר יתרו למשה לך לשלום, אמר לו לך לשלום ותכנס לשלום ותבא לשלום".

הכרת הטוב ליאור - "אמור אל אהרן - לפי שהגן היאור על משה כשנשלך לתוכו לפיכך לא לקה על ידו לא בדם ולא בצפרדעים ולקח על ידי אהרן".

רש"י על שמות פרק ז פסוק יט

הכרת הטוב לציפורים

יש נוהגים שבשבת שירה, מפזרים בחוץ משירי מאכלי שבת, שיאכלום עופות הבית וציפורי הדרור שבחוץ, ונותנים טעם למנהגם:

כיון שקוראים בשבת זו בפרשת בשלח שיש בה סיפור על המן שירד לישראל במדבר ושנאמר בו (שמות טז): אכלהו היום כי שבת היום לה', היום לא תמצאהו בשדה וגו' ויהי ביום השביעי יצאו מן העם ללקט, ולא מצאו:

אמרו רבותינו ז"ל, שאותם האנשים שיצאו ללקוט ביום השביעי רשעים היו, ידעו שהמן לא ירד בשבת כדבר משה, מה עשו? הלכו בלילה ופזרו בשדה מן המן שבכליהם על מנת לאסוף אותו בבקר ולהביאו למחנה לעיני כל העם, כדי שיאמרו, משה בדאי הוא שבודה מצוות מלכו. ויהי בבקר יצאו ללקוט - ולא מצאו. והיכן היה המן הזה שהניחוהו אמש? אלא שהקדימום הצפרים שבאו בעוד לילה וישאוהו למרחוק כדי שיאמנו דברי משה וגם השבת תהא מקודשת אצל כל העם; משום כך ראויות הצפרים ליטול שכן. ואימתי נוטלות שכן? ביום שמזכירים את צדקתן, בפרשת בשלח:

ויש אומרים, שהן נוטלות שכר שירה שהן אומרות לקדוש ברוך הוא בצפצופן כל יום, ובשעה שאנו עומדים בפרשת שירה שלנו, אנו נזכרים בשירתן של הצפרים:

טעם אחר: להורות כי הקדוש ברוך הוא המציא לישראל במדבר מזונותיהם ללא עמל ויגיעה כצפרים ועופות המוצאות מזונותיהן בכל מקום:

יש מן הפוסקים שהתנגדו למנהג זה, משום שאסור ליתן מזונות בשבת לפני בעלי חיים שאין מזונותיהן על האדם:

הלכות אסורי לשון הרע לחפץ חיים

בכלל זה יבאר אסור ספור לשון הרע בפיו או על ידי רמז או מכתב וגדל הענש, למי שהרגל בעון זה, ויזכר, למי שישומור עצמו מעון המר הזה, וישאר פרטים, ובו ט' סעיפים:

א. אסור לספר בגנות חברו אפילו על אמת גמור וזה נקרא בפי חז"ל בכל מקום לשון הרע, (אם יש בספור שיל תערובות של שקר ועבור זה נתגנה חברו יותר הוא בכלל מוציא שם רע ועונש גדול הרבה יותר), והמספר עובר בלא תעשה, שנאמר: "לא תלך רכיל בעמך", וזה גם כן בכלל רכילות הוא:

ב. הלאו זה שכתבתו הוא מה שכתבתו התורה בפרוש מיוחד לאסור זה של לשון הרע ורכילות, אבל בלאו הכי יש עוד הרבה לאוין ועשין אחרים, שהוא עובר עליהן על ידי ספור הרע הזה:

ג. כל זה, אפילו אם רק במקרה ספר גנות חברו, אבל אם, חס ושלום, הרגל בעון זה בתמידות, כמו אלו שרגילין תמיד ליישב ולספר, כך וכך מעשה פלוני, כך וכך עשו אבותיו, כך וכך שמעתי עליו, והוא דברים של גנות, אנשים כאלו הם נקראין בפי חז"ל בשם בעלי לשון הרע וענשן הרבה יותר גדול, אחרי שבשואט נפשם וזדון לבם עוברין על תורת ה', ונעשה זה אצלם כהפקר, כמו שמבאר לעיל בסוף הפתיחה, ועליהם נאמר בספלה, "נכרת ה' כל שפתי חלקות לשון מדברת גדולות":

ד. אמרו חז"ל, על שלש עברות נפרעין מן האדם בעולם הזה, ואין לו חלק לעולם הבא, ואלו הן, עבודה זרה וגלוי עריות ושפיכות דמים, ולשון הרע נגד קלן. והביאו חז"ל על זה ראיה מן הפתובים, ופרשו הראשונים, דהכונה על אלו שהרגלו בעון זה בתמידות, ואין מקבילים על עצמם להשומר ממנו, מפני שנעשה הדבר אצלם כהתרה:

ה. אין חלוק באסור הספור, בין אם ספר מעצמו ברצונו ובין אם עמד עליו חברו בדברים והפצירו עד שיספר לו, מפל מקום אסור. ואפילו אביו או רבו, שמחייב בכבודם ובמוראם, שלא לסתור דבריהם, אם הם בקשו ממנו שיספר להם ענין פלוני ופלוני, והוא יודע, שבתוך הספור יכרח לבוא לידי לשון הרע או אפילו רק לאבק של לשון הרע, אסור לו לשמע להם:

ו. אפילו אם הוא רואה, שאם הוא ירגיל עצמו במדה הזאת, שלא לספר לעולם בגנותו של ישראל, וכדומה מדבורים האסורים, יסבב לו הפסד גדול בענין פרנסתו, כגון, שהוא תחת רשות אחרים, והם אנשים שאין בהם ריח תורה, וידוע הוא, שבעונותינו הרבים, אנשים כאלו הם פרוצים מאוד בזה העון הקמור, עד שאם יראו את מי, שאין פיו פתוח כל כך כמותם, יחזיקו אותו לשוטה ופתי, ועל ידי זה יסלקוהו ממשפחתו ולא יהיה לו במה לפרנס את בני ביתו, אף על פי כן אסור, בכל שאר לאוין, שמחייב לתן כל אשר לו ולא לעבר עליהן, כמבאר ביוזרה דעה (בסימן קנ"ז), עין שם:

לעילוי נשמת אמו"ר רבי יצחק שושן זצ"ל - נלב"ע יב' תמוז תשע"ז

עלון זה מוקדש:

לדפואת: אברהם ולאח ציטרון, שרה בת שמחה, מרים יהודה, ציפורה והושע לוי, ביבה אלימלך, ישי הלוי, עוז בת עישה, תקוה בת עזיה, אלנה בת ג'אן, אסתר בת זוהרה, מול בת ענולה, אברהם בן רחל, רחמים בן סולמנה, הראל בן אביגיל, אילנה בת סליחה, ישי ורחל לוי, חנה בת זוהרה, מיטל מוריה אדרי הי"ו, לחירות נעדי צה"ל ושביו ובהם: אורון שאול, הדר גולדן, גיא חבר, רון ארד, יהודה כץ, צבי פלדמן, יהונתן פולארד הי"ו, לעילוי נשמת: הגר"ע יוסף זצוק"ל, הגר"מ אליהו זצוק"ל, רבי מסעוד מלול זצ"ל, רבי יצחק שושן זצ"ל, רבי יעקב שושן, הרב שלמה צורף, יונה יונה, סופר מנחם, אליאור קדושים, הרב אברהם צוקרמן, יצחק עמיר, נדיר נחום, נסים כהן, רובי צעדי, יצחק בן מול מורחי, מרדכי ומשה מורחי, ישראל אברהם נתן, אברהם אוהיו, מרדכי צאנז, שלמה בן מרים, יצחק ועמרם אטאם, ר' חיים אהרונע, לוי יצחק אמרדי, אורן מועלם, אליהו מיטל, דוד חגיבי, דוד גוסברג, יואל דללי, עמנוס דמרי, רוי שלמה, סימנטוב משה יהודה, ישראל בן גמרה, רבי דוד הכהן, ישראל בן שושנה, נעים משה, אורן מורחי, יצחק ושמחה אילון, נסים וסוליקה שושן, יצחק ולאח אסטרונו, נדירה שמעון, מנרה לוי, ליט שבת, אסתר בת תורא, אסתר חדר, חנה יצחקי, דינה פונדק, אליהו בת פריחה, תרצה יוגדון, אסתר וענבר נחום, דניאל אלמליח, אליהו אדרי, נסים מלי, מרים ועטנו, עזיה עמוס, רות יעקב, חיה רחל לוי, נעמי בת מנודה, לואיזה מדר, זוהרה בת חנה, עליזה כהן, שרה אולילאל, יוכבד ועקני, חסידה ששפטוס, עישה דוק, ברכה סופר, חוה אטל, כבטלה בת אולנה, אסתר איבג, כמשה דידי, כמשה סון, אליס מובל, אילה שחר, רבקה ישעיהו, אריאל דרסעובר ז"ל, ולע"נ הנספים בשואה ובהם: אלכסנדר שגדור, שושנה רוזה, רפאל פריצי, ועיזליה צילה לבית משפחת ציטרון הי"ו.

למענינים להשתתף בדפואת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה